

रयत शिक्षण संस्था, सातारा
माध्यमिक व उच्च शिक्षण विभाग
परिपत्रक क्र. ३८
दि. ३० जून २०२५

सुधारित परिपत्रक

विषय : कृत्रिम बुद्धिमत्ता, (AI), मशीन लर्निंग (ML), कोडींग, इंटरनेट ऑफ थिंग्ज (IOT)
श्रीडी प्रिंटिंग आणि रोबोटिक्सचे शिक्षण संस्थेतील सर्व शाखांमध्ये सुरू
करण्याबाबत.....

- संदर्भ: या कार्यालयाकडील १) परिपत्रक क्र. १३, दि. १८ जून २०२५
२) परिपत्रक क्र. १७, दि. २३ जून २०२५
३) परिपत्रक क्र. १८, दि. २६ जून २०२५

उपरोक्त विषयाच्या संदर्भीय तीन परिपत्रकाने कृत्रिम बुद्धिमत्ता विषयक अभ्यासक्रम आणि अंमलबजावणी बाबत निर्गमित केलेल्या सूचना रद्द करून खालीलप्रमाणे सुधारित मार्गदर्शक सूचना देण्यात येत आहेत.

१) माध्यमिक विद्यालये: इयत्ता ५ वी ते १० वी

माध्यमिक शाळेतील वर्गांचे इयत्ता ५ वी ते इयत्ता ६ वी चा एक गट, इयत्ता ७ वी व इयत्ता ८ वी चा दुसरा गट आणि इयत्ता ९ वी व इयत्ता १० वी चा तिसरा गट असे गट तयार करून प्रत्येक गटातील एका बॅचमध्ये जास्तीत जास्त ३० विद्यार्थ्यांची निवड करावी. ३० पेक्षा जास्त विद्यार्थी झाल्यास पुढील गट त्याच पटीत तयार होतील असे पहावे. तसेच ३० पेक्षा कमी विद्यार्थी सदर अभ्यासक्रमासाठी प्रवेशित झाले तरीही त्यांचा एक गट तयार करावा.

२) उच्च माध्यमिक विद्यालये: इयत्ता ११ वी व इयत्ता १२ वी

या शाखेतील वर्गांचा इयत्ता ११ वी व इयत्ता १२ वी चा एक गट तयार करून प्रत्येक गटातील एका बॅचमध्ये जास्तीत जास्त ३० विद्यार्थ्यांची निवड करावी. ३० पेक्षा जास्त विद्यार्थी झाल्यास पुढील गट त्याच पटीत तयार होतील असे पहावे. तसेच ३० पेक्षा कमी विद्यार्थी सदर अभ्यासक्रमासाठी प्रवेशित झाले तरीही त्यांचा एक गट तयार करावा.

३) वरिष्ठ महाविद्यालये: कला, वाणिज्य, विज्ञान, बी.सी.ए., बी.बी.ए

महाविद्यालयातील कला, वाणिज्य, विज्ञान, बी.सी.ए., बी.बी.ए असे गट तयार करून प्रत्येक गटातील एका बॅचमध्ये जास्तीत जास्त ३० विद्यार्थ्यांची निवड करावी. ३० पेक्षा जास्त विद्यार्थी झाल्यास पुढील गट त्याच पटीत तयार होतील असे पहावे. तसेच ३० पेक्षा कमी विद्यार्थी सदर अभ्यासक्रमासाठी प्रवेशित झाले तरीही त्यांचा एक गट तयार करावा.

- ४) कृत्रिम बुद्धिमत्ता विषयाचे शिक्षण सर्व शाखांमध्ये सुरू करण्यात येत आहे. यासाठी येणारा खर्च भागविण्यासाठी खालीलप्रमाणे खर्चाची रक्कम आकारण्यात यावी.
- अ) माध्यमिक विद्यार्थ्यांसाठी प्रतिवर्षे रक्कम रुपये ५००/-
- ब) उच्च माध्यमिक विद्यार्थ्यांसाठी प्रतिवर्षे रक्कम रुपये १५००/-
- क) वरिष्ठ महाविद्यालये कला, वाणिज्य व विज्ञान, बी.सी.ए., बी.बी.ए. या विद्यार्थ्यांसाठी प्रतिवर्षी रक्कम रुपये रु. २०००/- प्रमाणे आकारण्यात यावी.
- ५) माध्यमिक विद्यालये आणि उच्च माध्यमिक महाविद्यालयाच्या पालक-शिक्षक संघाची बैठक घेऊन कृत्रिम बुद्धिमत्ता विषयाचे शिक्षण सुरू करित असल्याबाबतची त्यांना माहिती देऊन त्यासाठी येणा-या खर्चासाठी अ.क्र. ४ प्रमाणे विद्यार्थ्यांकडून प्रतिवर्षी रक्कम घेण्याबद्दल पालक-शिक्षक संघाची मान्यता घ्यावी.
- ६) कृत्रिम बुद्धिमत्ता विषयाचे शिक्षण सर्व स्तरातील विद्यार्थ्यांसाठी ऐच्छिक तसेच जादा तास घेऊन द्यावयाचे आहे याची नोंद घ्यावी.
- ७) शासनाने ठरवून दिलेल्या वेळापत्रकाशिवाय सकाळी किंवा सायंकाळी जादा तास घेऊन किंवा संस्थेच्या गुरुकुल प्रकल्पाच्या वेळेत कृत्रिम बुद्धिमत्ता विषयाचे अधिकचे शिक्षण विद्यार्थ्यांना देण्यात यावे.
- ८) सर्व शाखांची स्कूल कमिटी किंवा महाविद्यालय विकास समिती किंवा बोर्ड ऑफ गव्हर्नन्स मध्ये अनुक्रमे वरील अनुक्रमांक १ ते ३ पैकी जो क्रमांक लागू असेल त्याबाबत आणि अ.क्र. ४ ते ७ बाबत ठराव करण्यात यावेत आणि कृत्रिम बुद्धिमत्ता विषयाचे शिक्षण सुरू करण्यात यावे.
- ९) सर्व शाखांनी विद्यार्थ्यांच्या पालकांची सहविचार सभा घेऊन कृत्रिम बुद्धिमत्ता विषयीचे शिक्षण संस्था सुरू करित असल्याबद्दलची आणि त्याबाबतची वरील सर्व माहिती, अटी व शर्ती यांची माहिती पालकांना देण्यात यावी.
- १०) जे विद्यार्थी कृत्रिम बुद्धिमत्ता विषयाचे शिक्षण घेण्यासाठी वरील अटी व शर्तीवर तयार असतील त्यांच्या पालकांच्याकडून विद्यार्थ्यांना या शिक्षणासाठी येणारा खर्च देण्यास आणि या परिपत्रकातील अटी व शर्ती त्यांना मान्य असल्याबाबतचे संमती पत्र घेण्यात यावे.
- ११) सोबत अनुक्रमांक ५ मधील मधील नमुना ठराव आणि अनुक्रमांक १० प्रमाणे पालकांकडून घ्यावयाच्या संमती पत्राचा नमुना यासोबत माहितीसाठी जोडला आहे.
- वरीलप्रमाणे कार्यवाही करून सर्व शाखांमध्ये १ जुलै २०२५ पासून कृत्रिम बुद्धिमत्ता विषयीचा अभ्यासक्रम सुरू करण्यात यावा.

श्रीवालिनी ७५
सचिव,

रयत शिक्षण संस्था, सातारा

प्रत माहितीसाठी:

- १) मा. चेअरमन, रयत शिक्षण संस्था, सातारा
- २) सहसचिव, (उच्च शिक्षण) रयत शिक्षण संस्था, सातारा
- ३) सहसचिव (माध्यमिक), रयत शिक्षण संस्था, सातारा
- ४) सहसचिव (ऑडिट) , रयत शिक्षण संस्था, सातारा
- ५) प्रा. डॉ. विजय कुंभार, सदस्य सचिव, AI प्रशिक्षण प्रकल्प
- ६) विभागी अधिकारी, रयत शिक्षण संस्था, सातारा

प्रत कार्यवाहीसाठी

सर्व शाखाप्रमुख,

माध्यमिक विद्यालये, माध्यमिक विद्यालयांशी संलग्नित उच्च माध्यमिक विद्यालये,
वरिष्ठ महाविद्यालयाशी संलग्नित कनिष्ठ महाविद्यालये व वरिष्ठ महाविद्यालये,
रयत शिक्षण संस्था, सातारा

ठरावाचा नमुना (महाविद्यालय)

विषय क्र. ... : सन २०२५-२६ या शैक्षणिक वर्षापासून कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI), मशीन लर्निंग (ML), कोडींग, इंटरनेट ऑफ थिंग्स (IOT), थ्रीडी प्रिंटिंग आणि रोबोटिक्स इ. विषयाचे अभ्यासक्रम सुरू करण्याबाबत...

उद्देश:

माहिती तंत्रज्ञानासारख्या क्षेत्रात नवीन तंत्रज्ञान विकसित होत आहे. संस्थेतील विद्यार्थ्यांना सक्षमपणे उभे करावयाचे असेल तर विविध क्षेत्रातील संशोधना बरोबरच माहिती तंत्रज्ञानाच्या क्षेत्रातील बदलत्या ज्ञानासंदर्भात त्यांना अवगत करणे, त्या स्वरूपाचे अभ्यासक्रम तयार करून विद्यार्थ्यांना सक्षम करणे आवश्यक आहे.

प्रस्ताव :-

कृत्रिम बुद्धिमत्ता हे एक ज्ञानाचे नवे दालन विद्यार्थ्यांना खुले झाले आहे. येणाऱ्या काळात कृत्रिम बुद्धिमत्ता या क्षेत्रात जो विद्यार्थी प्राविण्य मिळवेल त्याला नोकरी आणि व्यवसायाच्या अनेक संधी उपलब्ध होतील. संस्थेचे अध्यक्ष मा. खा. शरदरावजी पवार साहेब यांनी विद्यार्थ्यांना कृत्रिम बुद्धिमत्ता या क्षेत्रातील अभ्यासक्रम सुरू करावेत अशा सूचना दिल्या आहेत. त्यास अनुसरून शैक्षणिक वर्ष २०२५-२६ पासून कला, वाणिज्य, विज्ञान, बी.सी.ए., बी.बी.ए, अभियांत्रिकी अशा सर्वच विभागातील विद्यार्थ्यांना कृत्रिम बुद्धिमत्ता व तद्अनुषंगिक अभ्यासक्रम सुरू करण्याची भूमिका संस्थेचे कार्याध्यक्ष मा. चंद्रकांत दळवी साहेब व व्यवस्थापन समितीने घेतली आहे. या संदर्भात आवश्यक पूर्वतयारी करून संस्थेमधील विद्यार्थ्यांना ज्ञानाचे नवे दालन खुले करण्याचे निश्चित करण्यात आले आहे.

आर्थिक तरतूद :

कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI), मशीन लर्निंग (ML), कोडींग, इंटरनेट ऑफ द थिंग्स (IOT), रोबोटिक आणि थ्रीडी प्रिंटिंग विषयाचे शिक्षण सर्व शाखांमध्ये सुरू करण्यात येत आहे. यासाठी येणारा खर्च भागविण्यासाठी खालीलप्रमाणे खर्चाची रक्कम आकारण्यात येत आहे.

अ) कनिष्ठ महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांसाठी प्रतिवर्षे रक्कम रुपये १५००/-

ब) वरिष्ठ महाविद्यालये कला, वाणिज्य व विज्ञान, बी.सी.ए., बी.बी.ए या विद्यार्थ्यांसाठी प्रतिवर्षे रक्कम रुपये रू. २०००/- प्रमाणे आकारण्यात यावी.

कार्यालयाचे मत :

संस्थेतील विद्यार्थ्यांना विविध क्षेत्रातील संशोधना बरोबरच माहिती तंत्रज्ञानाच्या क्षेत्रातील बदलत्या ज्ञानासंदर्भात अवगत करणे आवश्यक आहे. यासाठी कला, वाणिज्य व विज्ञान, बी.सी.ए., बी.बी.ए., स्तरावर कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI), मशीन लर्निंग (ML), कोडींग, इंटरनेट ऑफ द थिंग्स

(IOT), आणि श्रीडी प्रिंटिंग, रोबोटिक्स या विषयीचे अभ्यासक्रम सुरु करण्यास परवानगी मिळावी ही नम्र विनंती.

ठराव :

कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI), मशीन लर्निंग (ML), कोडींग, इंटरनेट ऑफ द थिंग्स (IOT), रोबोटिक्स आणि श्रीडी प्रिंटिंग या विषयाचे अभ्यासक्रम माध्यमिक, उच्च माध्यमिक आणि महाविद्यालयीन स्तरावर ऐच्छिक स्वरूपात सुरु करण्यात येत आहे. त्यासाठी येणाऱ्या खर्चासाठी प्रतिविद्यार्थी प्रतिवर्षी रक्कम रु. २०००/- घेण्यात यावी. या विद्यार्थ्यांना भविष्यातील नोकरीच्या व व्यवसायाच्या विविध संधी उपलब्ध होण्यास उपयुक्त ठरू शकतील. या अनुषंगाने सदर अभ्यासक्रम सुरु करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

ठराव सर्वानुमते मंजूर

ठरावाचा नमुना (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक)

विषय क्र. ... : सन २०२५-२६ या शैक्षणिक वर्षापासून कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI), मशीन लर्निंग (ML), कोडींग, इंटरनेट ऑफ थिंग्स (IOT), श्रीडी प्रिंटिंग आणि रोबोटिक्स इ. विषयाचे अभ्यासक्रम सुरू करण्याबाबत...

प्रस्ताव :

रयत शिक्षण संस्थेच्या माध्यमिक व उच्च माध्यमिक विभागाकडे शिक्षण घेणा-या विद्यार्थ्यांना आधुनिक तंत्रज्ञानाची ओळख व्हावी, त्यामाध्यमातून जागतिक स्तरावर माहिती तंत्रज्ञानाच्या क्षेत्रात होणारे बदल विद्यार्थ्यांनी आत्मसात करावेत या उद्देशाने जुलै २०२५ पासून संस्थेच्या सर्व शाखांमध्ये कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI), मशीन लर्निंग (ML), कोडींग, इंटरनेट ऑफ द थिंग्ज (IOT), रोबोटिक्स आणि श्रीडी प्रिंटिंग या विषयाचे अभ्यासक्रम सुरू करण्यात यावेत अशी सूचना संस्थेचे अध्यक्ष मा. खा. शरदरावजी पवारसाहेब यांनी केली होती. त्यास अनुसरून संस्थेचे चेअरमन मा. चंद्रकांत दळवीसाहेब आणि व्यवस्थापन परिषदेचे सर्व सन्माननीय सदस्य यांनी सदर अभ्यासक्रम जुलै २०२५ पासून संस्थेच्या गुरुकुल प्रकल्पाच्या धर्तीवर लोकसहभागातून राबविण्याचे निश्चित केले आहे. त्यासाठी आवश्यक असणारी पूर्वतयारी (शिक्षक प्रशिक्षण, अभ्यासक्रम साहित्याची निर्मिती, संगणक लॅब अद्ययावत करणे इ.) केली आहे. तरी सदर अभ्यासक्रम आपल्या शाखेत सुरू करण्यास परवानगी मिळावी ही विनंती.

ठराव :

रयत शिक्षण संस्थेने विद्यार्थ्यांच्या गुणवत्ता वाढीसाठी जुलै २०२५ पासून कृत्रिम बुद्धिमत्ता या विषयाचे अभ्यासक्रम शालेय वेळेच्या व्यतिरिक्त वेळेत घेण्याचे निश्चित केले आहे. त्यास ही सभा मंजूरी देत आहे. सदर अभ्यासक्रम हे सर्व विद्यार्थ्यांसाठी ऐच्छिक आहेत. यासाठी संगणक लॅब, अभ्याससाहित्य व इतर अनुषंगिक खर्चाची रक्कम विद्यार्थ्यांच्याकडून घेण्यात यावी. त्यासही ही सभा मान्यता देत आहे.

ठराव सर्वानुमते मंजूर

शिक्षक-पालक संघ ठराव

विषय : संस्थेच्या वतीने विद्यालयात सुरू करण्यात येणाऱ्या कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI) या विषयाच्या अभ्यासक्रम सुरू करणे व त्यासाठी येणाऱ्या खर्चाबाबत विचार करणे.

प्रस्ताव :

रयत शिक्षण संस्थेच्या माध्यमिक व उच्च माध्यमिक विभागाकडे शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना आधुनिक तंत्रज्ञानाची ओळख व्हावी, त्यामाध्यमातून जागतिक स्तरावर माहिती तंत्रज्ञानाच्या क्षेत्रात होणारे बदल विद्यार्थ्यांनी आत्मसात करावेत या अनुषंगाने इयत्ता ५ वी ते इयत्ता १० वी आणि इयत्ता ११ वी व इयत्ता १२ वी या वर्गासाठी कृत्रिम बुद्धिमत्ता विषयक अभ्यासक्रम सुरू करण्याचा धोरणात्मक निर्णय घेतलेला आहे. या माध्यमातून भविष्यामध्ये अनेक विद्यार्थ्यांना त्यांच्या करिअरच्या व व्यवसायाच्या संधी उपलब्ध होणार आहेत. ही बाब लक्षात घेता आपल्या शाखेतील विद्यार्थ्यांना हे आधुनिक तंत्रज्ञानाचे शिक्षण मिळणे आवश्यक आहे. यासाठी जुलै २०२५ पासून विद्यालयात कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI), मशीन लर्निंग (ML), कोडींग, इंटरनेट ऑफ द थिंग्ज (IOT), रोबोटिक्स आणि थ्रीडी प्रिंटिंग या विषयांचे अभ्यासक्रम सुरू करण्यास मान्यता मिळावी ही विनंती.

ठराव :

२१ वे शतक हे माहिती तंत्रज्ञानाचे म्हणून ओळखले जाते. संगणक शिक्षण आज विद्यार्थ्यांना अत्यंत गरजेचा घटक झाला आहे. संगणक क्षेत्रात सातत्याने आधुनिक तंत्रज्ञान विकसित होत आहे. कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI), मशीन लर्निंग (ML), कोडींग, इंटरनेट ऑफ द थिंग्ज (IOT), रोबोटिक्स आणि थ्रीडी प्रिंटिंग यासारखे अभ्यासक्रम विद्यार्थ्यांना भविष्याच्या दृष्टीने अत्यंत उपयुक्त आहेत. ही बाब लक्षात घेता संस्थेने कृत्रिम बुद्धिमत्ता सारखे अभ्यासक्रम इयत्ता ५ वी पासून सुरू करण्याचा घेतलेला निर्णय अत्यंत महत्त्वाचा आहे. त्यामुळे आपल्या विद्यालयातील शिक्षक-पालक संघ असे अभ्यासक्रम सुरू करण्यास व त्यासाठी येणारा खर्च विद्यार्थ्यांकडून प्रतिवर्षी प्रतिविद्यार्थी रु. ५००/- घेण्यास मान्यता देत आहे. तसेच संस्थेने विद्यार्थ्यांच्या गुणवत्ता वाढीसाठी जुलै २०२५ पासून कृत्रिम बुद्धिमत्ता या विषयाचे अभ्यासक्रम शालेय वेळेच्या व्यतिरिक्त वेळेत घेण्याचे निश्चित केले आहे. त्यास ही सभा मंजूरी देत आहे

ठराव सर्वानुमते मंजूर

रयत शिक्षण संस्थेचे,

शाखेचे नाव : -----

२०२५-२६

संमती पत्र

रयत शिक्षण संस्थेच्या माध्यमिक, उच्च माध्यमिक आणि वरिष्ठ महाविद्यालय स्तरावर शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी माहिती तंत्रज्ञानाच्या क्षेत्रातील कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI), मशीन लर्निंग (ML), कोडींग, इंटरनेट ऑफ थिंग्ज (IOT), ३डी प्रिंटिंग आणि रोबोटिक्स इत्यादी विषयांचे क्षेत्राचे अभ्यासक्रम सुरू करण्यात येत आहेत.

माझा पाल्य आपल्या शाळेत / महाविद्यालयात या वर्गात शिक्षण घेत आहे. संस्थेच्या वतीने राबविण्यात येणाऱ्या कृत्रिम बुद्धिमत्ता (AI) व तद्अनुषंगिक विषयांच्या अभ्यासक्रमास प्रवेश घेण्याची त्याची इच्छा आहे तसेच सदर अभ्यासक्रम शिकविण्यासाठी संस्थेस येणाऱ्या खर्चापोटी रक्कम रु.....मला मान्य व कबूल आहे व ती भरण्यास मी तयार आहे. त्याबद्दल माझी कोणतीही तक्रार नाही.

विद्यार्थ्याचे नाव : -----

पालकाचे नाव : -----

सही :

सही :